

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการจัดการศึกษา แต่ละระดับ จะต้องจัดให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติซึ่งจะต้องจัดให้มีความสอดคล้องและสัมพันธ์กับ สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ซึ่งสภาพต่าง ๆ เหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เนื่องจากอิทธิพลและแรงผลักดัน ต่าง ๆ ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุง ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีที่เหมาะสม จึงจะทำให้การดำเนินงานพัฒนาการศึกษามีประสิทธิภาพเพราะการศึกษากลายเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการพัฒนาสังคม และประเทศชาติให้เจริญยิ่งขึ้น เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไป บุคคลที่เกี่ยวข้อง ในวงการศึกษาดังกิตติระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาการศึกษาทุกระดับให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวิทยาการต่าง ๆ การประถมศึกษาควรที่จะได้รับความสนใจและปรับปรุง ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของส่วนบุคคลและส่วนรวมเนื่องจาก การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับ จึงมีความสำคัญมากซึ่งรัฐจำเป็นต้องจัดให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ ความสามารถขั้นพื้นฐาน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตต่อไป ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในทุกประเทศว่า การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งยังเป็นเกณฑ์ในการวัดระดับการพัฒนาประเทศด้วย รัฐจึงได้ให้ความสำคัญแก่การศึกษาระดับนี้ค่อนข้างสูงอย่างมาก (กรมวิชาการ, 2533)

ปัจจุบันการศึกษาระดับประถมศึกษา ใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) โครงสร้างของหลักสูตร ประกอบด้วยมวลประสบการณ์ ที่จัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มี 5 กลุ่ม คือ กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ และกลุ่มประสบการณ์พิเศษ สำหรับกลุ่มประสบการณ์พิเศษในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เป็นหลักสูตรที่มุ่งส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ตามความสามารถและความสนใจ ฉะนั้น หลักสูตรกลุ่มประสบการณ์พิเศษ จึงประกอบด้วย กิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ กิจกรรมการเรียนการสอนวิชาชีพที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิต และกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อสร้างเสริมในกลุ่มประสบการณ์ทั้ง 4 ได้แก่ กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่อง

เมื่อการเรียนรู้ กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย และกลุ่มการงาน และพื้นฐานอาชีพ ในการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนอาจเลือกจัดกิจกรรมเดียว หรือมากกว่าหนึ่งกิจกรรม ถ้าเลือกสอนวิชาภาษาอังกฤษ หรือวิชาอาชีพที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตกิจกรรมใด กิจกรรมหนึ่ง ให้ใช้หลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษและวิชาอาชีพที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตเป็นแนวทางในการเรียนการสอน ท้องถิ่นอาจพัฒนาหลักสูตรขึ้นใช้เองได้ ตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการ กำหนด แต่ถ้าเลือกสอนมากกว่าหนึ่งกิจกรรมขึ้นไป ให้ท้องถิ่นปรับรายละเอียดในหลักสูตรให้เหมาะสมกับเวลาเรียนโดยกำหนดอัตราเวลาเรียนไว้ 200 ชั่วโมง (กรมวิชาการ, 2533)

ภาษาอังกฤษนับได้ว่าเป็นภาษาที่สำคัญมาก ที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารเป็นภาษาสากลทั่วโลก ปัจจุบัน การเรียนการสอนภาษาอังกฤษได้บรรจุไว้ในหลักสูตรเกือบทุกระดับในฐานะเป็นภาษาต่างประเทศโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เข้าใจถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษว่าเป็นสื่อสำคัญในการติดต่อสื่อสาร สามารถนำทักษะพื้นฐาน ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และเป็นพื้นฐานการศึกษาในระดับสูงต่อไป ดังที่ กรมวิชาการ (2533) กล่าวว่า "ภาษาอังกฤษเป็นเหมือนพาหะรับและถ่ายทอดอารยธรรมตะวันตกและตะวันออกเป็นสื่อวัฒนธรรม อันเป็นทางให้เกิดความเข้าใจกัน ทางจิตใจระหว่างคนไทยกับนานาชาติ" ดังนั้น การที่รัฐบาลจัดให้คนไทยได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองรองจากภาษาไทย จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งเพราะทำให้เราสามารถติดต่อกับชนชาติต่าง ๆ ได้ ไม่ว่าจะเป็น การติดต่อสื่อสาร การเจรจาทางการทูต การเมือง การค้าขาย และการท่องเที่ยว (ดวงเดือน แสงชัย, 2533)

ด้วยเหตุนี้ครูผู้สอนภาษาอังกฤษ จึงจำเป็นต้องจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดเน้นของหลักสูตร โดยครูต้องปรับพฤติกรรมการสอน จากการสอนที่เน้นเนื้อหา มาเป็นการใช้เทคนิควิธีสอนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งครูเองจะต้องยอมรับว่า วิธีการที่สอนภาษาอังกฤษที่ใช้มาเป็นเวลานานนั้น ไม่ได้ผลเท่าที่ควร (ทิพวัลย์ มาแสง, 2532) เนื่องจากวิธีสอนส่วนมากจะมุ่งให้ผู้เรียนเรียนให้จบหลักสูตรแต่ไม่ได้คำนึงถึงผลที่ได้รับและวิธีการเรียนรู้ อีกทั้ง แต่ละโรงเรียนมีวิธีสอนไม่เหมือนกันเพราะครูแต่ละคนแตกต่างกัน ดังนั้นผลที่ได้รับก็ย่อมแตกต่างกันด้วย จึงควรที่จะปรับปรุงวิธีสอนใหม่

อุไรวรรณ ศฤงคารนันท์ (2529) ได้ให้ข้อคิดว่าการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทยแม้จะเริ่มมานาน แต่ผลการเรียนภาษาอังกฤษของไทยก็ยังได้ผลไม่เป็นที่พอใจ นักเรียนที่จบการศึกษาไปแล้วไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้เหมาะสมกับระดับชั้น ดังที่ สุมณเทียร แก่นมณี (2524) ได้กล่าวถึงผลการเรียนภาษาอังกฤษในประเทศไทยที่ผ่านมาว่า การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษานั้นก่อให้เกิดความสูญเปล่า ทั้งในด้านค่าใช้จ่ายและเวลา

ทำให้เกิดปัญหาแก่การสอนในระดับสูงขึ้นไปเป็นผลสืบเนื่องมาจากสาเหตุ 3 ประการ คือ

1. ขาดครูสอนภาษาอังกฤษที่มีความรู้ทั้งในด้านเนื้อหาวิชา และการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เด็ก ตลอดจนขาดเทคนิควิธีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสม วสันต์ วันสทเวทวิสิฐ (2530) ได้พบว่า ครูภาษาอังกฤษยังมีปัญหาดังต่อไปนี้ คือ

- ด้านหลักสูตร ได้แก่ การวิเคราะห์หลักสูตร
- ด้านการเตรียมการสอน ได้แก่ การจัดทำแผนระยะยาว ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์

รายวิชา

- ด้านการดำเนินการสอน ได้แก่ การเชื่อมโยงบทเรียนให้สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียน การจัดกิจกรรมให้สัมพันธ์กับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน การจัดกิจกรรมทักษะสัมพันธ์

นอกจากนี้ปัญหาที่ครูผู้สอนประสบคือ การขาดประสบการณ์ และไม่มีความรู้กระจ่างชัดในแนวการสอนใหม่ ทั้งในแง่วิธีการสอน และการสร้างกิจกรรม ที่เอื้อต่อการใช้ภาษาอังกฤษ (เฉลียวศรี พิบูลชล, 2528)

2. นักเรียนไม่สนใจภาษาอังกฤษ เพราะมองไม่เห็นความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องเรียน (ดารณี รักดี, 2529)

3. สาเหตุเกี่ยวกับสื่อ อุปกรณ์การสอน คือ โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดอุปกรณ์ที่จำเป็น ตลอดจนห้องปฏิบัติการทางภาษา (อัญชลี แจ่มเจริญ, จินตนา สุขมาก, และชำเลื่อง มีมะนันท์, 2526) อีกทั้งครูภาษาอังกฤษส่วนมากขาดการนำเอานวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการปรับปรุงคุณภาพการสอน

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2531) ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษนั้นมีมากมาย ซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ปัญหาเกี่ยวกับตัวครูผู้สอน ครูไม่ได้รับการฝึกอบรมมาเพียงพอ มีความรู้ความชำนาญน้อย ซึ่งจะไม่สามารถสอนเนื้อหาได้อย่างถูกต้อง การไม่กระตือรือร้นที่จะปรับปรุงตนเอง หรือศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมให้แก่ตนเอง และปัญหาในส่วนของผู้เรียน ตลอดจนปัญหาเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนในด้านต่าง ๆ ด้วย

งานวิจัยของ ชมพันธ์ กุญชร ณ อยุธยา และคณะอ้างถึงในนิพนธ์ กุลชิต, 2536) กล่าวถึงการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่ผ่านมามีผล โดยมีส่วนคือ ปัญหามาจากครู ครูขาดความรู้เกี่ยวกับภาษาศาสตร์ และวิธีสอนภาษาอังกฤษ

อย่างไรก็ตาม จุดมุ่งหมาย ในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ที่จะให้ได้ผลดีนั้น Fraida (อ้างถึงใน เอมฤดี สุทธิบริบาล, 2533) ได้กล่าวว่า ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการ

การฟัง พูด อ่าน เขียน ซึ่งเป็นทักษะในการใช้ภาษา ซึ่งสอดคล้องกับกรมวิชาการ (2533) กล่าวว่าในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ตามวัยและศักยภาพ การจัดทำสื่อและกระบวนการสอนจึงต้องเน้นทักษะสัมพันธ์ เพื่อ

1. ให้ความเข้าใจในหลักเกณฑ์การใช้ภาษา อันเป็นพื้นฐานในการเรียนภาษาอังกฤษ
2. ให้มีทักษะในการฟัง พูด อ่าน และเขียนที่จะช่วยให้ใช้ภาษาในการสื่อสารได้ตามความเหมาะสมแก่วัย

3. ให้มีเจตคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษอันเป็นภาษาสากล รวมทั้งมีนิสัยรักการอ่านและการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม

4. ให้เห็นแนวทางในการนำภาษาอังกฤษไปใช้ประโยชน์

จากปัญหาที่เกิดขึ้นในการสอนภาษาอังกฤษนั้น กระบวนการสำคัญที่จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษสูงขึ้นนั้น ขึ้นอยู่กับวิธีสอนเป็นหลัก ดังที่ สุนีย์ ประยูร (2527) กล่าวว่า การสอนเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้ให้นักเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีต่อบทเรียน และชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2521) ได้เสนอแนะว่า การใช้สื่อการสอนจะช่วยกระตุ้นความอยากรู้อยากเรียนของผู้เรียนและเป็นตัวกลางสำคัญในการเปลี่ยนพฤติกรรม สื่อการสอนที่จะใช้ในกระบวนการเรียนการสอนก็คือวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการสอนใหม่ ๆ มาใช้ในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดีต่อการเรียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหาดังกล่าวนี้นักวิจัยได้พยายามศึกษาหากระบวนการวิธีสอนที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาและปรับปรุงสภาพการเรียนการสอนให้ดีขึ้น นิพนิตา กุลชิต (2536) ได้เสนอวิธีการหนึ่งที่ครูผู้สอนสามารถทำได้ คือ การจัดเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสม โดยใช้วิธีการเรียนรู้เพื่อให้เกิดมโนคติ ตามแนวคิดของ บรูเนอร์ ซึ่งวิธีการสอนแบบนี้จะเป็นแนวทางในการสอนอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยครูได้แนวคิดเพื่อนำไปเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนใหม่ และเมื่อพิจารณาข้อเสนอแนะ ในการจัดการเรียนการสอนจากงานวิจัยหลาย ๆ ชิ้น พบว่า มีความสอดคล้องกับหลักการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดมโนคติ (Concept Attainment)

เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนกลุ่มประสบการณ์พิเศษ (ภาษาอังกฤษ) จึงควรจะใช้วิธีการสอนหลาย ๆ วิธี และวิธีการเรียนรู้เพื่อให้เกิดมโนคติตามแนวคิดของ บรูเนอร์ (Joyce และ Weil อ้างถึงใน กิ่งฟ้า ลินธวัช, 2533) เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาในรายวิชาภาษาอังกฤษให้การเรียนการสอนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ตั้งไว้ เพราะรูปแบบการสอนนี้จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจธรรมชาติของมโนคติ

เกิดมโนทัศน์ที่ผู้รู้หรือนักวิชาการกำหนดหรือจำแนกลักษณะเฉพาะไว้แล้ว ได้ด้วยตนเอง สามารถพัฒนายุทธศาสตร์ การเกิดมโนทัศน์และมีเหตุผล โดยที่ครูเป็นผู้คอยชี้แนะ เมื่อนักเรียนเกิดมโนทัศน์พบหลักเกณฑ์และเข้าใจมโนทัศน์ดีแล้ว ก็จะส่งผลให้ทักษะการฟัง การอ่านและการเขียน ของนักเรียนดีขึ้น และมุ่งหวังว่าจะได้นำผลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นเกณฑ์บ่งชี้ว่า น่าจะนำกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดมโนทัศน์มาใช้ในการสอนวิชาภาษาอังกฤษหรือไม่ เพียงใด และสมควรจะได้มีการปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างไรอีกบ้าง เพื่อที่จะพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทนในการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การสอนตามรูปแบบเพื่อให้เกิดมโนทัศน์ของบรูเนอร์ กับ การสอนตามปกติ

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอน โดยใช้การสอนตามรูปแบบเพื่อให้เกิดมโนทัศน์ของบรูเนอร์ (Bruner's Concept Attainment Model) สูงกว่าผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2538 โรงเรียนบ้านศรีเมือง ตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

1.4.2 เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง เป็นเนื้อหาในหนังสือเรียน English is Fun (Book 3) บทที่ 3, 4, 5 และ 6 ในเนื้อหาเฉพาะที่เป็นหลักการและกฎเกณฑ์

1.5 ข้อดกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้ ไม่ได้ศึกษาถึงความแตกต่างในเรื่อง เพศ อายุ ฐานะทางเศรษฐกิจ และ สภาพแวดล้อมทางสังคม

1.6. นิยามศัพท์เฉพาะ

1.6.1 กลุ่มทดลอง หมายถึง นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนวิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้การสอนตามรูปแบบการสอนเพื่อให้เกิดมโนคติของบรูเนอร์

1.6.2 กลุ่มควบคุม หมายถึง นักเรียนที่ได้รับการสอนตามปกติ

1.6.3 การสอนตามรูปแบบการสอนเพื่อให้เกิดมโนคติ หมายถึง การสอนตามทฤษฎีของ Jerome S. Bruner มีขั้นตอนดังนี้

- 1) การเสนอข้อมูลและระบุมโนคติ
- 2) การทดสอบการเกิดมโนคติ
- 3) การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การคิด

1.6.4 การสอนตามปกติ หมายถึง การสอนวิชาภาษาอังกฤษ ตามคู่มือครู English is fun (Book 3) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

1.6.5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษหลังจากการเรียนการสอนสิ้นสุดลงแล้ว ซึ่งได้จากการหาคะแนนผลต่างระหว่างการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) และหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

1.6.6 ความคงทนในการเรียนรู้ หมายถึง การกักเก็บประสบการณ์จากการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยได้จากการหาคะแนนผลต่างระหว่างการทดสอบหลังสอน (Posttest) กับการทดสอบหลังสอน 2 สัปดาห์ จากการตอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฉบับเดิม

1.6.7 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบวิชาภาษาอังกฤษ แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ที่มีคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงคำตอบเดียว ตัวลวง 3 คำตอบ ซึ่งวัดเฉพาะทักษะการฟัง การอ่านและการเขียนให้สอดคล้องกับตารางวิเคราะห์หลักสูตรตามเนื้อหาและพฤติกรรม

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้สื่อการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับวิชาภาษาอังกฤษในเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้
2. ได้แผนการสอนวิชาภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 บทที่ 3, 4, 5 และ 6 ในเฉพาะเนื้อหาที่เป็นหลักการและกฎเกณฑ์ตามวิธีการสอนตามรูปแบบเพื่อให้เกิดมโนคติของบรูเนอร์
3. ครูสามารถนำผลการวิจัยไปพิจารณาตัดสินใจ ใช้วิธีการเรียนการสอนที่สอนโดยใช้การสอนตามรูปแบบเพื่อให้เกิดมโนคติของบรูเนอร์ได้